

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ
ТА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК

МАТЕРІАЛИ

**III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції**

**«Застосування інноваційних технологій та
методів навчання при викладанні фундаментальних
та суспільно-гуманітарних освітніх компонент у закладах
вищої освіти»**

20 березня 2025 року

м. Харків - 2025

УДК 001(062.552)

Редакційна колегія: проф. Котвіцька А. А., проф. Владимірова І. М.,
доц. Назарко О. І., доц. Лисенко Н. О.

Укладачі: Шейкіна Н. В., Вельма С. В.

Застосування інноваційних технологій та методів навчання при викладанні фундаментальних та суспільно-гуманітарних освітніх компонент у закладах вищої освіти: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (20 березня 2025 р., м. Харків). – Харків: НФаУ, 2025. – 126 с.

Збірка містить матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Застосування інноваційних технологій та методів навчання при викладанні фундаментальних та суспільно-гуманітарних освітніх компонент у закладах вищої освіти»...

УДК 001(062.552)

© НФаУ, 2025

РИТОРИКА ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Берестова А. А., Лисенко Н. О., Піддубна Н. В.*

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

balla19682802@gmail.com

Вступ. Сучасна риторика – це наука про закони управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю, тобто про закони, які визначають ефективність цієї діяльності. Ця універсальна царина гуманітарних знань є дорогоцінним надбанням багатьох різнопрофільних освітніх закладів України, зокрема при підготовці здобувачів для викладацької діяльності. Відповідно до вимог ЗВО неможливо формувати в освітньому просторі професійну компетентність без розвитку риторичних знань, умінь і навичок викладача – майбутнього представника професорсько-викладацького складу ЗВО.

Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх викладачів Національного фармацевтичного університету передбачає як необхідний освітній елемент освіти аспірантів, зокрема вироблення риторичних умінь, які є складниками комунікативної складової мовної особистості. Риторичні уміння як засвоєний і усвідомлений мовцем спосіб виконання комунікативних дій в усіх ситуаціях публічного спілкування, є своєрідним відображенням структури мовленнєвої діяльності. Доведено, що об'єктом риторики є мовлення як складник національної культури, а предметом – комунікант, його концептуально вербалізоване буття.

Мета дослідження. З'ясувати особливості формування українськомовної риторичної компетентності майбутніх викладачів та удосконалення їхніх професійно значущих якостей.

Матеріали та методи. Дослідження базується на аналізі наукових джерел, порівняльному аналізі текстів.

Результати дослідження. Метою викладання освітнього компонента «Риторика» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня є підвищення мовної компетенції молодих науковців і забезпечення мовного аспекту їхньої наукової комунікації, зокрема розвиток і вдосконалення комунікативних компетентностей, що полягають у навичках публічних виступів, створенні наукових текстів, презентації повідомлень прикладного характеру, аналізі ораторських промов, веденні дискусій, аргументації думок та впливу на аудиторію. Така робота позитивно впливатиме на підготовку аспірантів до

викладацької діяльності, застосовуючи отримані знання у професійній діяльності.

Головними завданнями освітнього компонента «Риторика» є: опанування теорії ораторського мистецтва; вивчення видів ораторського мистецтва, законів і жанрів; відшліфовування культури мови, послуговування різновидами невербальної комунікації та ораторськими уміннями і навичками у контексті професійної діяльності. Формування професійної компетентності майбутніх викладачів здійснюється через вироблення знань про: закони і жанри риторики, критерії культури мови, практичні аспекти риторики, методику та етапи підготовки та виголошення промови, особливості міжособистісного спілкування, риторичні комунікативні ситуації у викладацькій діяльності.

На семінарських заняттях здобувачі мають можливість відшліфовувати ораторську майстерність, вдосконалюючи свої навички в ораторському мистецтві та ефективній взаємодії з аудиторією. На заняттях пропонуються форми робіт:

- публічні виступи (перед аудиторією на обрану тему заздалегідь чи без підготовки);
- рольові ігри (організація ситуацій, під час яких здобувачі виконують ролі викладача, наукового керівника, учасників дискусії, ведучого конкурсів);
- презентації (створення проєктів та їх захист перед аудиторією);
- дискусії (обговорення питань або проблему, відстоюючи свої думки та аргументуючи свої позиції);
- аналіз відеоматеріалів (розбір виступів відомих акторів та політиків, під час яких проводиться аналіз мовлення та мовної майстерності: спостереження за мовними прийомами й майстерністю оратора, такими як вживання виразного мовлення, варіація голосу, швидкість та ритм мовлення, які успішно використовуються відомими ораторами для залучення уваги аудиторії, підсилення впливу та досягнення своїх цілей);
- проведення аналізу текстів (аналіз структури та організації виступу: дослідження, як оратор структурує свій виступ, включаючи введення, розвиток і завершення ідеї; спостереження за логікою та послідовністю його думок);
- аналіз використання аргументації та переконувальних технік (аналіз прийомів переконування для підтримки своїх думок та залучення аудиторії до своєї точки зору).

Усі форми робіт дозволяють здобувачам активно залучатися до процесу навчання, розвивати аналітичні та комунікативні навички та виражати свою власну позицію в публічних дискусіях та дебатах, публічних виступах.

По завершенні курсу аспіранти повинні вміти:

- користуватися понятійним апаратом ораторського мистецтва;
- використовувати ораторські прийоми;
- здійснювати аналіз текстів щодо порушення законів логіки, використовувати логічні зв'язки;
- застосовувати правила, прийоми та способи підготовки виступу перед аудиторією;
- будувати виступ за традиційною композицією відповідно до правил ефективного риторичного впливу на визначену аудиторію;
- відповідати на запитання різного характеру аудиторії;
- аргументувати свої погляди та позиції, використовуючи правила та способи аргументації;
- застосовувати невербальні засоби перед аудиторією;
- послуговуватися прийоми боротьби з хвилюванням;
- утримувати увагу аудиторії під час виступу.

Риторика розвиває в аспірантів цілу систему особистісних якостей: культуру мислення (ерудицію, гнучкість, самостійність, самокритичність), мовлення (правильність, виразність, ясність, точність, стислість, доцільність), культуру поведінки (ввічливість, тактовність, неупередженість, коректність, невимушеність, повага як до себе, так і до співрозмовника, управління поведінкою аудиторії).

Висновки. Курс «Риторика» є дуже важливим для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня. Провідними показниками сформованості риторичної особистості викладача фармацевтичного профілю вищої школи є довершені риторичні вміння й навички, досвід спілкування, комунікативні риси характеру, високі професійні якості. Риторика формує та розвиває у майбутнього викладача систему духовно-моральних цінностей, культуру мислення, культуру поведінки і спілкування.

Отже, постає потреба у цілеспрямованому формуванні у майбутнього викладача нефілологічних освітніх компонент риторичної компетентності, що є надзвичайно важливою професійною якістю.